

Spot op de weidevogels

De Kenniskring Weidevogellandschap heeft een reeks rapporten over weidevogels gepubliceerd. De verzamelde kennis is vertaald naar concrete maatregelen voor beheer. Op deze pagina's vatten we enkele van de rapporten kort samen.

Weidevogels niet zo trouw aan een vaste broedplaats

Het gevestigde beeld is dat weidevogels nogal trouw zijn aan hun vaste broedplaatsen. Maar weidevogels bewegen zich van jaar op jaar dynamisch door het landschap om te broeden en laten hun nestplaatskeuze wellicht eerder bepalen door de kwaliteit van een perceel. Hoe weidevogels die kwaliteit bepalen tijdens de vestigingsfase is onbekend. Wel bekend is welke factoren de dichtheden van broedende weidevogels beïnvloeden. De belangrijkste zijn vochtigheid en indringingsweerstand van de bodem, grondwaterstand en dichtheid aan prooidieren. Door de juiste condities aan te bieden in die gebieden waar speciaal wordt geïnvesteerd in het behoud van weidevogels, kunnen de vogels worden 'verleid' om ook daar te gaan broeden.

Uit de studie bleek dat de nestplaatsen van grutto en tureluur een sterke associatie hebben met een hoge grondwaterstand. Samen met bodemvochtigheid geeft dit weidevogels mogelijk een indicatie van de kwaliteit van een plek als toekomstige kuikenopgroei-habitat. De ervaringen die oudervogels hebben opgedaan toen ze zelf kuiken waren zouden daarbij leidinggevend kunnen zijn. Of kuikengroei en -overleving door hoge peilen wordt bevorderd blijft voorsnog onbekend.

KLEIJN, D., F. BERENDSE, J. VERHULST, M. ROODBERGEN, C. KLOK & R. VAN 'T VEER. 2008. RUIMTELIJKE DYNAMIEK VAN WEIDEVOGELPOPULATIES IN RELATIE TOT DE KWALITEIT VAN DE BROEDHABITAT. RAPPORT DK NR. 2008/091, DIRECTIE KENNIS, MIN. VAN LNV.

Weidevogels op landschapsschaal

Wat zijn de landschappelijke kenmerken van een goed weidevogelgebied? Om deze vraag te beantwoorden zijn de gegevens van grootschalige gebiedstellingen en van het nationaal Meetnet Weidevogels geanalyseerd. Goede en stabiele weidevogelgebieden zijn zeer open; bos en andere opgaande begroeiing ontbreken vrijwel geheel en er zijn nauwelijks gebouwen. De

verstoringsafstand van boomgroepen bedraagt ongeveer 250 meter, die van gebouwen 175 meter. Stabiele, goede weidevogelgebieden hebben een hoog waterpeil, met een drooglegging van twintig tot veertig centimeter. Verder bestaan ze voor een groot deel uit kruidenrijk grasland, dat bovendien voor maar een klein deel vroeg gemaaid wordt. Hoge waterpeilen zorgen voor late maaidata: eerder is landbouwkundig niet mogelijk. Verder bleek dat

in goede weidevogelgebieden de boeren ouder zijn en dat velen problemen hebben met bedrijfsopvolging. De onderzoekers melden dat een reeks andere factoren niet is onderzocht. Hierdoor blijft de rol van predatie, de ruimtelijke samenhang van het landgebruik en omgevingsfactoren onbelicht.

VEER, R. VAN 'T, H. SIERDSEMA, C.J.M. MUSTERS, N. GROEN EN W.A. TEUNISSEN. 2008. WEIDEVOGELS OP LANDSCHAPSSCHAAL. RUIMTELIJKE EN TEMPORELE VERANDERINGEN. RAPPORT DK NR. 2008/DK105, DIRECTIE KENNIS, MIN. VAN LNV.

Grutto's bescherm je in nat, extensief boerenland

De huidige grutto populatie in Nederland is sterk gefragmenteerd. Om ze te behouden is inzicht in de populatiedynamiek belangrijk. Daarvoor is de bloeiperiode van de grutto in Nederland in de jaren 1960 - 1970 onderzocht. Zo ook de daarop volgende afname én de dynamiek van de huidige grutto populatie in een netwerk van kerngebieden in Zuidwest-Friesland. Het blijkt dat de goede gruttogebieden van toen, die als brongebieden fungeerden voor 'overloop'-gebieden, nu nog steeds relatief veel grutto's herbergen. Of het broedsucces in deze brongebieden hoger was dan in de overloopgebieden kon niet aangetoond worden. Toch is het verstandig om weidevogelbescherming op de kerngebieden te focussen. Het beste is om nat, open en extensief agrarisch landschap te beschermen; het uitkomstsucces van gruttonesten is hier hoger dan op intensief agrarisch landschap. Ook lijken grutto's die zich verplaatsen weer voor extensief agrarisch gebied te kiezen.

KENTIE, R., J. HOOIJMEIJER, C. BOTH & TH. PIERSMA. 2008. GRUTTO'S IN RUIMTE EN TIJD. RAPPORT DK NR. 2008/097, DIRECTIE KENNIS, MIN. VAN LNV.

Vroeg geboren weidevogeljongen overleven beter

NEWTONG / WIM VILMERS / AGAMI

Eén van de belangrijkste oorzaken voor de achteruitgang van weidevogels in ons land is de geringe reproductie. Er worden eenvoudig te weinig jongen vliegvlug om de verliezen door sterfte te compenseren. Tegelijkertijd blijkt dat er, voor beter weidevogelbeheer, te weinig kennis is over factoren die van belang zijn voor de overleving van weidevogelkuikens. Vooral over de invloed van weer, voedsel en beheer is te weinig bekend. Uit analyses van bestaande gegevens blijkt dat een goede conditie bij geboorte (een zwaar geboortegewicht) gunstig is voor de overleving.

De conditie of de kwaliteit van de oudervogel speelt hierin vermoedelijk ook een rol. Gruttokuikens die vroeg in het seizoen zijn geboren hebben een tot driemaal zo grote overleving als laat geboren kuikens. Verder zijn er aanwijzingen dat temperatuur, wind en regen de groei van kuikens sterk beïnvloeden. Zo wordt bij regen de foerageertijd voor kuikens belangrijk beperkt omdat ze vaker bebroed moeten worden. Op grond van de uitkomstperiode van gruttokuikens hebben de onderzoekers berekend dat in West-Nederland minimaal tot 8 juni en in Noord-Nederland

tot 17 juni het beheer gericht moet zijn op een optimale inrichting van de opgroei habitat van gruttokuikens. Dan gaat het vooral om vertraging van de vegetatieontwikkeling: door steeds warmere voorjaars is het gras te vroeg in het jaar te hoog. Welke maatregelen het meest effectief zijn en hoe uitvoerbaar die zijn zal onderzocht moeten worden, maar hoge peilen en weinig bemesting vertragen de grasgroei.

TEUNISSEN, W., C. KLOK, D. KLEIJN EN H. SCHEKKERMAN. 2008. FACTOREN DIE DE OVERLEVING VAN KUIKENS BEÏNVLOEDEN. RAPPORT DK NR. 2008/DK102, DIRECTIE KENNIS, MIN. VAN LNV.

Ruimtelijke bescherming weidevogelgebieden

Afname van de openheid, verdroging en oprukkende bebouwing zijn ruimtelijke aspecten die weidevogelgebieden bedreigen. Met de veranderingen in de nieuwe Wet ruimtelijke ordening (Wro) kunnen weidevogelgebieden op het punt van die ruimtelijkheid juridisch beter beschermd worden. Tot voor kort was dat nog erg moeilijk. Weidevogelgebieden vallen immers doorgaans buiten de Natura 2000-gebieden, terwijl de ecologische hoofdstructuur (EHS) en de Nationale Landschappen zich meestal beperken tot planologische sturing, maar zonder de noodzakelijke juridische sturingsinstrumenten. En juist die zijn nodig om voor weidevogels de nodige openheid, waterpeilen en rust te waarborgen. Een kansrijk middel lijkt de Provinciale Ruimtelijke Verordening (PRV). Provincies kunnen daarmee een 'weidevogel-PRV' opstellen en de voor weidevogels noodzakelijke ruimtelijke bescherming waarborgen en afdwingen. Dit rapport maakt het ook voor mensen zonder juridische achtergrond inzichtelijk hoe het werkt.

KISTENKAS, F. EN D. MELMAN. 2008. RUIMTELIJKE BESCHERMING WEIDEVOGELLANDSCHAP. NAAR EEN PROVINCIALE WEIDEVOGELVERORDENING? RAPPORT DK NR.2008/095, DIRECTIE KENNIS, MIN. VAN LNV.

TURELUR / JARI PELSOMAN / AGAMI